



عکس: ایرنا

شهروند از وضعیت بیمه و معیشت ملوانان در جنوب کشور گزارش می دهد

ملوانی بدون آینده

◀ سال ۷۴ بیمه ملوان ها طبق تفاهنامه ای اجباری شد ◀ ملوان ها در بهترین حالت ماهی ۲۳ روز بیمه می شوند

◀ ۳ درصد سهم کارفرما از بیمه بیکاری ملوان ها وصول نمی شود و آنها خدمات بیمه بیکاری نمی گیرند

۷۰ساله مابعد از ۵۰سال دریانوردی ۱۰سال بیمه داشته باشد. بعضی سالها بوده که تمام طول سال هم دریا بوده اند ولی ۴ ماه بیمه دارند. کم کاری و ضعف مدیریتی کارفرما هم باعث این مشکل می شود ولی بخش اعظم آن مشکل تفاهنامه است. بهتر است تأیید لیست را به عهده اتحادیه بگیرند و تأمین اجتماعی هم هر زمان خواست سسزده بازرس بفرستند. الان لیست بیمه را در صورتی تحویل می گیرند که اسامی ملوان ها در مجوز صید پیوست باشد. ممکن است یک ملوان در یک ماه ۲۰ روز صیادی کند و ۱۰ روز را به دلیل تعمیرات شناور و تعمیر تور از دست بدهد. حتی شده در ماه ۵ روز بیمه شده اند.»

ملوان های پیر از دریا، گاه نگهبان کارگاه ها می شوند یا به بخش های خدماتی و رفاهی می روند تا هزینه زندگی شان را تأمین کنند. شغلی که از شغل قبلی شان هم برای سن و سالشان سخت تر است. آبخور روزدر اتحادیه ملوان ۷۲ ساله ای را می بیند که در آفتاب ۶۰ درجه فضای باز باغبانی می کند. می گوید شیشه اوز یادند: «در ۶۰ سالگی اگر ۲۰ سال بیمه داشته باشند بازنشسته می شوند و اگر ناقص باشد، کارفرما باید مابه التفاوت را واریز کند. توپ را به زمین کارفرما انداخته اند. اگر نکند عملاً: مستمری محروم می شوند. شاید در کل مشاغل صید و صیادی و دریانوردی کمترین بازنشسته ها را پوشش بدهد به حد لازم نمی رسند. ۶۰ عمال می شود و ۲۰ سال بیمه نشده اند. ۸۰ساله شده اند و به تمام معنا دچار از کار افتادگی هستند. ۲۵ سال هم تلاش کرده و در دیابوده اند و یک ریا هم بازنشستگی و مستمری ندارند. مارفانداریم فقط کار می کنیم.»

فرانشیز بیمه شناورها، ۶۰ درصد

ماز گرما و حرارت کم آورده ایم. ناخدا عباس ماهینی می گوید که پیشگیر بیمه شناورها هم هست. در بوشهر، خوزستان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان میزان حرارت کلافه شان کرده. از شرچی صددرصدی می گوید که ناراحتی های استخوانی و کمردرد و پانرد و چشم درد برایشان آورده. می گویند کسی که در دریا کار می کند بعد از ۱۵ سال دیگر از کار افتاده می شود. دریا ساخت است. در گرمای بالای ۵۰ درجه فصل میگو می رسد که حتی فرصت یک دقیقه هم برایشان یک دقیقه است و تمام وقت کار می کنند.

بزن می گوید که تأمین اجتماعی گفته چون شرکت شناور زیاد است شما بیکار نمی شوید. بیمه بیکاری به صیادها نمی دهند: «راست می گویند شناور زیاد است. حالا یا این جا در بوشهر یا خوزستان و هرمز و چابهار. می گویند اگر هم شرکتی مجبور شد اخراجت کند بروید در لنج های دیگر. حالا شاید کسی نخواهد بود شهر دیگری.»

ماهینی که در اسکله جلاهی کار می کند، می گوید که کاشکی موضوع سسالتان را عوض کنید و از بیمه شناورها هم برسید: «ان طور که به تصویب هیأت وزیران هم رسیده، شناورهای صیادی و مالکان و آنهایی که دارای پروانه صید هستند باید بیمه کنند. از یک طرف شرکت های بیمه موظفند علاوه بر این که خود شناورهای صیادی را بیمه می کنند، محصولات صید و ادوات صید را هم بیمه کنند. بیشتر از ۲۵ سال است که در اتحادیه صیادی این موضوع را دنبال کرد اما تا به امروز هیچ کدام از شرکت های بیمه حاضر نشدند آنچه در قانون گفته شده انجام دهند. می گویند شاید آنچنان نفع نکنیم و فقط بدنه شناورها را بیمه می کنند.» در دریا و اسکله ممکن است شناورها آسیب ببینند، به کشتی مثل سسکوی نفتی یا شنی متحرک مثل شنی برخورد کند یا بر اثر طوفان، رعد و برق، گردباد و آتش سوزی دچار مشکل شود. اما شرکت های بیمه می گویند بگذارد شناور به گل بنشیند بعد ما مقادری که توفاق کرده ایم، بدهیم. «بعد چطور نباید ساحل؟» شناورها قبلاً چوب بودند و الان فایبر گلاس هستند. یعنی شان بالاست. جزو سیستم ناوبری هستند و در روزهایی که هوا مساعد نباشد نیروی انتظامی اجازه خروج به آنها نمی دهد. آسیب دیدنشان نادر است. «فرانشیز بیمه ای که برای مادر نظر گرفته ۴۰ تا ۶۰ درصد است. شیلات موظف کرده به بیمه اما بیمه نامه ها صوری اند. ممکن است یک موتور لنج ۲۰۰ میلیون باشد ولی ارزش آن ۱۰ میلیون تومان یا فرانشیز ۳۰ درصد می دهند.» به گفته آخو، حتی پیش آمده که چون شناور در اسکله بوده شرکت بیمه خسارت را نداده و گفته بیمه مال زمانی است که لنج روی دریاست.

مسئله بیمه ملوان ها سالهاست از زیاده است که مشکل استان های ساحلی است. دریای می گوید شاید به همین دلیل که موضوع کشوری نیست به آن توجه نمی شود و کسی درباره آن نمی داند: «عکس این سالها نیاز به تبیین فرآیند و شفاف کردن روش کار این ملوان ها دارد. یک راه حل همه جانبه که هم کارفرماها متضرر نشوند و هم ملوان ها بتوانند از این خدمات استفاده کنند. است یک مرحله بیان مسأله برای مسئولان کشوری در مجلس یا هیأت دولت یا جاهای دیگر است. سال گذشته مدیر پرت جدید تأمین استان قول داد که این موضوع را بگیرد. در بعضی از جلسات و نشست هایی که با سازمان بندار و شرکت شیلات داشتیم این موضوع مطرح می شود ولی هنوز اقدامات خاصی ندیده ایم و به نتیجه رسیده است.» ملوان ها غیر از موضوع بازنشستگی یا خدمات کوتاه مدت بیمه هم دچار مشکل می شوند. وقتی برای خدمات درمانی مراجعه می کنند و سابقه شان آن قدر کم است، دفتر چه به آنها تعلق نمی گیرد. او خیلی ها می شناسد که می آیند سراغ سابقه شان و انتظار داشته اند. ۲۰-۳۰ سال را دارند اما فقط ۱۰ سال برایشان رده شده است.

اسماعیل که راه نجات از طوفان را بلد است، می گوید فکر کنم ۲۰ سال سابقه بیمه دارم. ۳۶ ساله است. یکی از اهالی اتحادیه می گوید آنها خودشان هم نمی دانند چقدر برایشان بیمه رده شده است. در بهترین حالت، ماهی ۱۳ روز. روز کاری شان تمام می شود و سالهای کارشان تمام نمی شود. می گویند این طوری ۱۰۰ سال دیگر هم بازنشسته نمی شویم. باغبان اتحادیه می شناسد که هنوز در یک سالگی دارد کار می کند؛ هنوز در برابر طوفان پیش می روند.

عصبی هستند که نمی شود با آنها صحبت کرد. از نظر روحی خسته اند. گاهی با هم بحثشان می شود. تازه این جا در جنوب، ۷ ماه سال گرم شدید داریم و بیشتر مان زود از کار افتاده می شویم. ۱۰ دقیقه روی یک لنج بپلو گرفته یا سید تابی سید آنها چطور صبح تا شب راد امواج می گذراند.»

ناخدا بزین ۶۵ ساله است و بیشتر از ۵۰ سال در دریا کار کرده: «هم ملوان بودم هم لنج داشتم هم صیادی و هم کار تجاری کردم. قبلاً صیادی بیمه نداشتم. سال ۷۴ بیمه صیادی شدیم. اما هیچ وقت نیامدند شفاف بگویند که وقتی بیمه بشویم چه تعهداتی دارند. آن سال مخالفت کردم. گفتم یک این نامه ای کتاب راهنمایی بدهید که بدانیم چه تعهداتی دارید. شفاها آمدند خانه ما، با مدیر کل بیمه تأمین اجتماعی بوشهر و تعدادی از کارشناسان که چرانی گذاری مردم بیمه شوند گفتیم ما مخالف نیستیم ولی نمی دانیم که کار شما چطور است و شما چه تعهداتی دارید. قرار شد که چاپ کنند و شرایط بیمه را بگویند. اما خبری نشد.»

۲۵ سال کار بدون مستمری

رئیس اتحادیه تعاونی های صیادی استان بوشهر می گوید که مشکل بیمه باید بین شیلات و تأمین اجتماعی حل شود. به گفته محمد آخو، تا پیش از اجباری شدن بیمه ملوان ها و صیادها این مشکل وجود نداشت و کارفرما برای تمام روزهای ماه بیمه رد می کرد، اما در حال حاضر آنها اگر سفرهایشان پشت سر هم باشد، در بهترین حالت ۲۳ روز بیمه می شوند: «اگر در طول ماه خروج ورود داشته باشند و استپهایشان یکی دو روز در ماه باشد، یکماه کامل رد می شود. اما اکثر این اتفاق نمی افتد و فاصله ها بیشتر می شود. در مواقعی که شیلات به لحاظ بازپوری ذخیره، «دریاست» می گذارد. ۲۰ روز در تیر و مرداد) همچنین وقت هایی که شناور ها به مشکل بر می خورند، تعمیر درای دارند و به لحاظ هوا خرابی ممکن است ۲۰ روز به دریا نروند، نمی توانند لیست بیمه رد کنند یا وجود قول هایی که تأمین اجتماعی و شیلات دادند که مجوز را کامل بدهند. کارفرما دستمزد را می دهد ولی بیمه اش رد نمی شود. شیلات می گوید بحثی نداریم ولی این مشکلی بین شیلات و تأمین اجتماعی است که باعث می شود صیاد

حق بیمه اش پرداخت شود تا بتوانند بازنشسته شوند. باید طرح و مقررات جدیدی برایشان در نظر گرفته شود.»

تعهدات بیمه را شفاف نگفتند

«۱۰ دقیقه روی یک لنج بپلو گرفته کنار اسکله با سید و تکان هایش را با یاد تمام کنید.» در اسکله بندر گاه، فرصت یکماهه صید میگو تمام شده و لنج ها در اسکله اند. گرمای هوا اجازه صید ماهی را نمی دهد. ناخدا بزین می گوید وقتی آب دریا گرم باشد، ماهی صیادی و تور خراب می شود. میزان صید کم شده است. قبلاً مدت زمان صید میگو ۵۰ روز بود اما به خاطر تخریبی و ضربه خوردن به آیزران آن زمان استراحت دریاست. می گویند میزان صید کم شده هر چند قیمت بالاست و جبران می کند. اسکله یک کیلومتر با نینو گاه بوشهر فاصله دارد. ۱۸ کیلومتر با مرکز بوشهر. نور مستقیم آفتاب و آب شور دریا سوی چشم های ملوان ها و سالخورده را می برد. اینبانی و دیسک کمز از ایستادن مداوم در قایق از شایع ترین مشکلاتشان است. ساعت ۵ صبح قایق ها از بندر گاه خارج می شوند و با غروب آفتاب به ساحل بر می گردند.

قایق هایی با یک سایه بان کوچک که کمی زهر آفتاب را بگیرد و مقادری نان و آب برای یک سفر ۱۲ ساعت لنج ها سفرهای چند روزه می روند و حمام و غذا خوری و خوابگاه دارند. برای صید ماهی ۹ روز در سفرند و برای صید میگو ۴ روز. روزهای انتظار ماهی ها هر روز قبل از غروب پهن می کنند و ساعت یک صبح روز بعد عملیات جمع کردن تور شروع می شود. ۵ ساعت بدون وقفه برای تور ۵ کیلومتری کافی است. ۷ روز ادامه دارد. صید میگو کوتاه تر است و مکرر تر. سه ساعت به سه ساعت توها را ر بیرون می آورند، صید را جدا می کنند و در بیخ می گذارند و دوباره تکرار می کنند. ۴ روز، شبانه روزی. ایستاده روی موجها، مثل بچه ای که در گهواره تکان می خورد، شناورند: «وقتی از دریا بر می گردن آن قدر

مجوز و بیشتر از یک ماه کامل در مورد قایق های صیادی تادوم مجوز صید ۱۵ روز و با ۳ مجوز و بیشتر یک ماه کامل بیمه محاسبه می شود. اما لنج های باری هر تعداد مجوز در ماه داشته باشند برابر با مدت سفرشان لیست تنظیم می شود. یعنی کارفرما می تواند با یک مجوز یکماه کاری بیمه تنظیم کند. مشروط بر این که سفرشان کمتر از یکماه کامل نباشد.

لنج ها در هر ماه نمی توانند بیشتر از ۲۰ روز فعال باشند. میزان سوختی که شرکت نفت می دهد بیشتر از این نیست باید بر حسب شرایطی که دارند، استراحتی بگیرند و تاسر برج سیازند.

اینها قانون هایی است که زندگی ملوان ها و صیادها تحت تأثیر آن است. ملوان هایی که روزها روی شناورهای باری کار می کنند و صیادانی که به امید روزی بیشتر قایق را در آبی بی نهایت می اند. شناورهای انواع مختلف دارند؛ دولت کمک می کند، ۷ درصد هم خود ملوان می دهد. برای تعداد بیشتر از ۵ نفر، ۲۰ درصد را خود کارفرما و ۷ درصد را ملوان می دهند. در لنج های باری ۱۰ نفر کنار هم می نشینند و گاهی جا را برای دو نفر دیگر هم باز می کنند. لنج های صیادی ۵ نفر ماند و قایق ها کم مسافر تر، ۲ یا ۳ نفر.

هیچ کس از حال و روز و بد و خوب دریا خبر ندارد. اسماعیل که ۲۰ سال است در دریا کار می کند، می گوید روزهایی که روی آب هستم ۲۴ ساعته کار می کنیم. ۱۵۰ سال است که خانواده اسماعیل ملوانی و لنج داری می کنند. می گوید ۸۰ درصد مردم محله شان روی لنج ها و قایق ها کار می کنند و کارشان به دریای بی حساب و کتاب بند است. گاهی طوفان در دریا گیرشان می اندازد. اسماعیل می گوید راه نجات این است که یا پشت به طوفان بروی یا رو به طوفان بایستد؛ اما ملوان ها از کار کردن نجات پیدا نمی کنند.

در تفاهنامه بیشتر کلیات مطرح شد. برای لنج های صیادی یک بار مجوز صید در ماه دارد. لیست بیمه ۱۵ روز تنظیم شده و به سازمان می دهند و برای دو

توافقنامه در شهریور ۷۴ شامل چندین بند است و میزان دستمزد، بیمه شده ها حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار است. یکی دیگر از بندهای تفاهنامه این است که لیست های بیمه ای که کارفرما یا مالکان شناور ها به تأمین اجتماعی تحویل می دهند، باید به تأیید شیلات و سازمان بندار و کشتیرانی برسد. از آن طرف کارفرماها را ملزم کردند که چنانچه برنامه صید یا دریا روی شناور را تمدید کردند، از تأمین اجتماعی استعلام گرفته بشود که نیروهایشان را بیمه کرده باشند.

نحوه بیمه پردازی به گفته یکی از کارشناسان تأمین اجتماعی استان بوشهر، عباس دیری بسته به تعداد ملوان ها متفاوت است. تا ۵ نفر از ملوانان مشمول کمک دولت در پرداخت ۴۰ درصد سهم کارفرما هستند. اینها مشمول قانون کار نیستند و بنا به از تباطی بین ملوان و کارفرما وجود دارد. ۳ درصد بیمه بیکاری از کارفرما وصول نمی شود و بنابراین خدمات بیمه بیکاری نمی گیرند. «کل حق بیمه ای که از آنان می گیریم، جمعاً ۲۷ درصد است. غیر از ۲۰ درصدی که دولت کمک می کند، ۷ درصد هم خود ملوان می دهد. برای تعداد بیشتر از ۵ نفر، ۲۰ درصد را خود کارفرما و ۷ درصد را ملوان می دهند.» در لنج های باری ۱۰ نفر کنار هم می نشینند و گاهی جا را برای دو نفر دیگر هم باز می کنند. لنج های صیادی ۵ نفر ماند و قایق ها کم مسافر تر، ۲ یا ۳ نفر.

هیچ کس از حال و روز و بد و خوب دریا خبر ندارد. اسماعیل که ۲۰ سال است در دریا کار می کند، می گوید روزهایی که روی آب هستم ۲۴ ساعته کار می کنیم. ۱۵۰ سال است که خانواده اسماعیل ملوانی و لنج داری می کنند. می گوید ۸۰ درصد مردم محله شان روی لنج ها و قایق ها کار می کنند و کارشان به دریای بی حساب و کتاب بند است. گاهی طوفان در دریا گیرشان می اندازد. اسماعیل می گوید راه نجات این است که یا پشت به طوفان بروی یا رو به طوفان بایستد؛ اما ملوان ها از کار کردن نجات پیدا نمی کنند.

شادی خوشسار | «خونسرد باشیدی و پشت به طوفان پیش بروی یا در برابر طوفان بایستی.» راه نجات ملوان هایی که طوفان آنها را در دریا گیر می اندازد. در شرچی داغ تابستان و سرمای مرطوب زمستان جنوب می زند به دریا، در قایق ها و لنج ها، ۳۰۰۲۰ سال می روند و برمی گردند، هر بار ۲ روز، ۹ روز در دریا می مانند و ۱۲ ساعت، دقیقه به دقیقه کار می کنند، پیر می شوند و هنوز می روند و می آیند و هنوز سال های زیادی مانده تا بازنشسته شوند. ۶۰ ساله و ۷۰ ساله می شوند، یک روز می روند اداره بیمه و سوابق بیمه شان بعد از ۲۰ سال کار، به ۱۰ سال هم نمی رسد. لیست ها پرینت گرفته می شوند، هسرمه ۱۰ روز، ۷ روز، در بهترین حالت ۲۰ روز بیمه برایشان رد شده است. بماند ماههایی که کار نبوده، در ریا خراب بوده، لنج در لنگرگاه در حال تعمیر و دریا نرفته اند و هیچ روزی بیمه نشدند. ملوان ها طبق مجوزی که برای ورود و خروجشان در دریا صادر می شود، بیمه می شوند و این قانون براساس تفاهنامه ای است که سال ۷۴ بین سازمان بندار، شرکت شیلات و سازمان تأمین اجتماعی صورت گرفته.

«سائل ماهی هستم، از آب بگیر ندمنان تلف می شویم.» می گویند ما ۱۰ روز در دریا هستیم، این کار سخت نیست تا خدا حسین بزن می گوید اگر گر خشکی هشت ساعت کار می کند، صید در طوفان در دریا و موج باید کار کند و ماهی پیدا کند. صیدشان خش دارد. چند سالی است که لنجش را فروخته تا قرضش هایش را بدهد: «گفتند همه اینها را در نظر گرفتیم و از نظر قیمتی ارزان می گیریم، ما اگر در دریا صد کیلو ماهی بگیریم، نصفش مال صاحب لنج است و نصفش برای ۱۰ تا ملوان. گفتند ما کاری کردیم که ۱۰ سال بیمه اتان را دولت ببرد، ۱۰ سال هم به عهده خودتان است که بشود ۲۰ سال چون شغل شما سنگین و زیان آور است. سال ۷۵ بود که این قول را دادند و از آن موقع پیگیر می ولی قولشان باطل شد. سال ۸۹ از چابهار تا خوزستان با تعاونی های چهار استان هماهنگ کردیم و طوماری نوشتیم و از طرف اتحادیه به مجلس بردند. متأسفانه تأمین اجتماعی زیر بار نرفت و گفت دولت پول آن ۱۰ سال را نداده. گفتند هر کسی ۱۰ سال سابقه دارد و پول بیمه ریخته و مستثنی ۶۰ سال است، می تواند خودش را بازنشست کند ولی ما که آن قدر سابقه بیمه نداریم. گاهی برای تعمیر و به خاطر هوای طوفانی و گرمای زیاد در خشکی می مانیم. صید هم که فصلی است، گاهی حوادثی پیش می آید که از کار افتاده می شوند و می بینند ۱۰-۵ سال بیمه برایشان ریخته اند. گفتند به هر کسی ۱۰ سال سابقه دارد و ۶۰ سال سنش است، از کار افتادگی می دهند. یک عده زیادی در دریانوردی مشکل داشتند و نمی توانستند کار کنند، بندگان خدای قبول کردند.»

تاسال ۱۳۷۴ هیچ گونه قانون و مقررات و بخشنامه ای درباره بیمه شدن یا شرایط بیمه پردازی ملوان ها وجود نداشت. در شهریور ۷۴ بین تأمین اجتماعی، وزارت تعاون، سازمان بندار و کشتیرانی و شرکت سهامی شیلات ایران در مرکز یک توافقنامه ای تنظیم شد که مقرر شد کارکنان شاغل در شناورهای باری و صیادی تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار بگیرند. آن

